

KOMBIO^B
 kinderopvang

Veiligheid- en gezondheidsbeleid

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Hoofdstuk 1 De vier basisdoelen/ opvoedingsdoelen	5
Hoofdstuk 2 Veiligheid op Kombio Kinderopvang	6
2.1 Afspraken rondom veiligheid.....	6
2.2 Grote en kleine risico's	7
2.2.1 Grote risico's.....	7
2.2.2 Kleine risico's.....	7
2.3 Risicomonitor.....	8
2.4 Registratie (bijna) ongevallen en calamiteiten.....	8
2.5 Verzorgen van de dieren, groenten en fruit.....	9
2.6 Vier-ogen-principe	9
2.7 Aandachtsfunctionaris Kindermishandeling en Huiselijk geweld	9
2.8 Achterwacht.....	9
2.9 Kinder-EHBO, BHV/AED en ontruiming.....	10
2.10 Veilig slapen	10
2.11 Voorbehouden/ verpleegkundige handelingen	10
2.12 Registratie zorg verpleegkundigen.....	10
2.13 Vervoer van individuele kinderen	11
2.14 Uitstapjes.....	11
Hoofdstuk 3 Gezondheid op Kombio Kinderopvang	12
3.1 Voedingsbeleid	12
3.1.1 Voedingsaanbod voor kinderen tot 1 jaar.....	12
3.1.2 Voedingsaanbod voor kinderen van 1 tot 4 jaar	13
3.1.3 Drinken bij het eten	14
3.1.4 Fruit eten	14
3.1.5 Warme maaltijden.....	14
3.1.6 Toetje	15
3.1.7 Gezonde traktaties.....	15
3.1.8 Voedingscentrum.....	15
3.2 Bewegen en uitstapjes.....	15
3.3 Hygiëne	16
3.3.1 Infectieziekten.....	16
3.3.2 Reiniging bedjes, speeltoestellen en spelmaterialen	16
3.3.3 Richtlijnen gebruik materialen verpleegkundigen	16
Bijlage Stappenplan 'Naar buiten'	17

Inleiding

Met Kombio Kinderopvang is de droom van een van de directieleden uitgekomen. Een biologische kinderopvang, waar reguliere kinderen en kinderen met een (medische) zorgvraag het grootste deel van de dag buiten doorbrengen. En waar ze uitgedaagd worden tot ontwikkelen en kennismaken met de natuurlijke elementen van de omgeving.

De missie van Kombio Kinderopvang is om kinderen een uitdagende omgeving te bieden die zo veilig en gezond mogelijk is. We zijn een groot deel van de dag buiten, waar we spelen, slapen en soms ook eten. In onze natuurspeeltuin zijn zowel bomen en struiken als gras en zand, een heuvel om vanaf te rollen, een fruitbomentunnel, een echte konijnenheuvel, kippen en een moestuin. Hier kunnen de kinderen ontdekken en ontwikkelen in een natuurlijke omgeving, planten en dieren verzorgen, struinen, klimmen en klauteren en leren dat je moet oppassen voor brandnetels.

Dit Veiligheid- en gezondheidsbeleid beschrijft de wijze waarop Kombio omgaat met de veiligheid en gezondheid van de kinderen. We willen ongevallen of ziekte als gevolg van bijvoorbeeld onveilige middelen voorkomen. Het is echter niet in het belang van kinderen om hen overmatig te beschermen, omdat:

- risico's nemen een positief effect heeft op de ontwikkeling van motorische vaardigheden;
- het nemen van risico's het zelfvertrouwen, de onafhankelijkheid en het doorzettingsvermogen verbetert;
- risico's nemen de sociale vaardigheden verbetert.

We zijn proactief in het identificeren, beheren en verminderen van grote risico's om kinderen te beschermen, maar incidenten zoals krassen of stoten en/of blauwe plekken kunnen op elk moment voorkomen. Het [Kenniscentrum Letselpreventie VeiligheidNL](#) noemt dit *Risicovol spelen*.

We staan situaties met kleine risico's toe om de kinderen te leren hoe ze hier op een gepaste manier mee moeten omgaan. In spelsituaties waar risico's zijn, hanteren we 'regels' om hen veilig te houden. Denk hierbij aan de regel 'binnen lopen we en buiten kunnen we rennen'. Kombio Kinderopvang stelt jaarlijks voor enkele grote risico's een plan van aanpak op om deze risico's zo mogelijk te voorkomen.

Daarnaast gebruikt Kombio Kinderopvang voor de risico-inventarisatie de Risicomonitor, ontwikkeld door VeiligheidNL.

Elk kwartaal worden één of meer modules van de Risicomonitor doorlopen. Samen met het team worden er checks uitgevoerd om vast te stellen in hoeverre we voldoen aan de gestelde eisen op het gebied van gezondheid en veiligheid. Daarnaast wordt er bekeken welke maatregelen genomen moeten worden.

Kombio Kinderopvang is van mening dat een Veiligheid- en gezondheidsbeleid alleen wordt uitgedragen en toegepast wanneer er binnen de organisatie draagkracht is voor dit beleid. Om deze reden is het beleid opgesteld in samenwerking met directie, de kwaliteitsfunctionaris, de pedagogisch beleidsmedewerkster/coach en een verpleegkundige.

Het Veiligheid- en gezondheidsbeleid wordt elke twee jaar - en indien noodzakelijk eerder - door de directie en kwaliteitsfunctionaris geëvalueerd. Daarnaast wordt het met alle medewerkers besproken. Na aanpassing van de inhoud zal deze altijd worden voorgelegd aan de oudercommissie van Kombio Kinderopvang. Vervolgens worden de ouders geïnformeerd over het aangepaste Veiligheid- en gezondheidsbeleid en wordt het op de website geplaatst. Stagiaires, invalkrachten en vrijwilligers worden door hun begeleider geïnformeerd over de eventuele aanpassingen.

In dit Veiligheid- en gezondheidsbeleid zal eerst aandacht worden besteed aan de grote en kleine risico's.

Vervolgens komt de lichamelijke gezondheid door gezonde voeding, alsmede door bewegen aan bod. Aandacht voor hygiëne speelt daarbij een rol.

Waar in het Veiligheid & gezondheidsbeleid 'ouder' wordt gebruikt, kunt u ouder(s)/verzorger(s) lezen. Dit geldt tevens voor 'hij' in plaats van 'hij/zij'.

Omdat >90% van de medewerkers vrouw is, maken we in dit geval gebruik van de woorden 'medewerkster', 'leidster' en 'zij'.

In dit Veiligheid & Gezondheidsbeleid wordt regelmatig verwezen naar documenten uit het kwaliteitshandboek. Een ouder kan te allen tijde de in dit beleid genoemde documenten opvragen bij Kombio.

Hoofdstuk 1 De vier basisdoelen/ opvoedingsdoelen

In het pedagogisch Beleid staan de vier opvoedingsdoelen om elk kind tot 'groei en bloei' te kunnen brengen, verwoord door professor J.M.A. Riksen-Walraven, beschreven. Volgens haar dragen deze zg. **basisdoelen**¹ bij aan het huidige- en toekomstige functioneren van kinderen. Deze doelen zijn:

- een gevoel van emotionele veiligheid;
- gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties;
- gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties;
- de kans om zich de waarden en normen, de cultuur van een samenleving, eigen te maken, socialisatie.

Deze opvoedingsdoelen vormen de basis van ons Pedagogisch Beleid. Voor meer informatie hierover verwijzen we dan ook hiernaar.

Alle aspecten die in dit Veiligheid- en gezondheidsbeleid beschreven zijn, zijn verweven in de manier waarop Kombio Kinderopvang aan deze pedagogische doelen werkt. Naast het Pedagogisch Beleid zijn er protocollen, handreikingen of richtlijnen opgesteld om de veiligheid en gezondheid van de kinderen op Kombio te waarborgen. Deze documenten zijn opgenomen in het Kwaliteitshandboek van Kombio.

¹ De kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang. Van IJendoorn, Tavecchio en Riksen-Walraven. 2004.

Hoofdstuk 2 Veiligheid op Kombio Kinderopvang

Veiligheid is binnen Kombio Kinderopvang een belangrijk aandachtspunt. Ouders geven hun kostbaarste bezit, namelijk hun kind(eren), aan ons om voor te zorgen. Zij vertrouwen erop dat wij hun kind(eren) te allen tijde verzorgen, liefde geven en beschermen. De manier waarop wij bij Kombio Kinderopvang aandacht besteden aan veiligheid, is hieronder nader toegelicht.

2.1 Afspraken rondom veiligheid

Om de veiligheid van de kinderen op ieder moment te waarborgen, is een aantal afspraken gemaakt die altijd gelden. Alle medewerkers, zowel de leidsters op de groepen als de verpleegkundigen zijn op de hoogte van deze afspraken rondom veiligheid.

Middels dit Veiligheid- en gezondheidsbeleid dat gepubliceerd staat op de website van Kombio Kinderopvang zijn ook de ouders op de hoogte.

De afspraken zijn:

- Er is te allen tijde toezicht op de groepen en buiten. De kinderen zijn nooit alleen.
- Alle medewerkers zijn getraind op fysieke veiligheid door het jaarlijks volgen van de scholing kinder-EHBO/ reanimatie.
- Er worden geen warme dranken op de groepen gedronken. Dit kan alleen in de keuken tussen de groepen.
- Alle deuren zijn voorzien van afdekstrips bij de deurposten.
- Het tuinhok heeft een veiligheidsslot dat niet door de kinderen geopend kan worden.
- Zodra er buiten wordt gespeeld, controleren de leidsters of het hek goed dicht zit. Dit doen ze tussentijds ook, omdat er tijdens het ophalen ook ouders door het hek komen.
- De kinderen verzorgen en spelen met de dieren en helpen in de moestuin onder toezicht van een leidster.
- De leidsters staan verdeeld over de tuin, zodat er toezicht is op alle speeltoestellen.
- We maken gebruik van registratielijsten, waarop de bijzonderheden op het gebied van slapen, voedingsschema, allergieën en andere bijzonderheden van elk kind vermeld staan. Deze registratielijsten houden we bij, zodat we elke dag de meest recente informatie over een kind beschikbaar hebben.
- Elke dag bij binnenkomst worden eventuele 'incidentele' bijzonderheden per kind per groep op de registratielijst genoteerd.
- Elke dag houden we bij welke kinderen er zijn door hun de sleutelhanger van het betreffende kind aan de sleutelring te plaatsen. Gaan kinderen mee met een uitstapje dan gaat de sleutelhanger met het kind mee. Zo weten we in geval van een calamiteit direct welke kinderen er op de locatie aanwezig zijn.
- De medewerkers zijn gericht op veilig gedrag maar zorgen daarnaast voor uitdagende leermomenten.
- In geval van een uitstapje benoemen de leidsters elke keer weer aan de kinderen de afspraken die dan gelden. Bij uitstapjes worden de kinderen ook meerdere malen geteld, namelijk bij vertrek, bij aankomst op de locatie, bij vertrek van de locatie en bij aankomst op Kombio Kinderopvang.
- Er is speciale aandacht bij situaties die afwijken van de dagelijkse gang van zaken op het kinderdagverblijf. Bijvoorbeeld bij drukte tijdens een feestdag. Leidsters zijn dan alert op de verhoogde kans op incidenten.

- Elk jaar worden de speeltoestellen getest op hun functionaliteit, kwaliteit en veiligheid. Voldoen ze niet aan de eisen dan worden ze zo mogelijk gerepareerd en anders vervangen. De bedjes worden elke twee jaar gecontroleerd.
- De materialen waar de kinderen dagelijks mee spelen, worden minimaal één keer per maand gecontroleerd maar ook wanneer er samen met de kinderen mee gespeeld wordt en kinderen en leidsters opruimen, kan snel worden gezien of speelgoed onveilig is.

2.2 Grote en kleine risico's

Uitgangspunt bij aandacht voor veiligheid is kinderen tegen grote risico's te beschermen en te leren omgaan met kleine risico's. Onder grote risico's verstaan we risico's die ontstaan, doordat we kinderen in een situatie plaatsen, die gevolgen kan hebben voor de veiligheid en gezondheid van kinderen. Onder kleine risico's verstaan we situaties waarbij een kind zich kan bezeren zonder dat daarbij ernstig lichamelijk letsel ontstaat, maar die horen bij de ontwikkeling van het kind.

Met de pedagogisch medewerkster en de verpleegkundigen wordt middels een inventarisatie inzichtelijk gemaakt welke risico's wij binnen Kombio Kinderopvang ervaren. Op basis hiervan is een aantal afspraken rondom veiligheid opgesteld.

2.2.1 Grote risico's

Samen met een aantal medewerkers wordt jaarlijks een inventarisatie gemaakt van de grote risico's, waar we binnen Kombio Kinderopvang mee te maken kunnen hebben. Om de kinderen op een adequate manier tegen deze risico's te beschermen, is voor elk groot risico een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld. In dit PvA staan maatregelen beschreven, waarmee we deze risico's willen voorkomen en tevens hoe te handelen in geval van een ongezonde en/ of onveilige situatie.

De PvA's worden jaarlijks door de medewerkers geëvalueerd. Met elkaar bespreken we de maatregelen die in het PvA staan en bepalen de voortgang hiervan. Ook bespreken we in hoeverre de genomen maatregelen het gewenste effect hebben of dat deze zo nodig bijgesteld moeten worden.

2.2.2 Kleine risico's

Naast het beschermen van de kinderen tegen de grote risico's willen we hen leren om te gaan met kleine risico's en risico's te nemen. Bij Kombio Kinderopvang vinden we risicovol spelen daarom belangrijk. Letsel voorkomen we namelijk niet alleen door de kinderen te beschermen maar ook door hen te leren risico's te nemen door ze hard te laten rennen, fietsen en botsen, ze te klimmen en vallen, ze te laten stoeien etc.

Zelfvertrouwen is de basis voor veilig gedrag. Door het kind te stimuleren dingen zelf te doen, zorg je ervoor dat het kind zelfvertrouwen kan ontwikkelen.

Uit internationaal wetenschappelijk onderzoek² weten we dat risicovol spelen veel voordelen heeft voor een kind. Want als kinderen uitdagingen aangaan en hun grenzen verleggen, dan:

- ontwikkelen ze hun spieren en worden ze motorisch vaardiger;
- worden ze zelfverzekerder en kunnen ze zichzelf beter redden;
- worden ze socialer;
- leren ze angsten overwinnen;
- ontwikkelen ze doorzettingsvermogen.

² Kenniscentrum Letselpreventie VeiligheidNL

Naast het stimuleren van de kinderen om dingen zelf te doen, stellen we wel duidelijke regels en grenzen. De medewerksters brengen de regels tijdens het spel voortdurend op een speelse manier onder de aandacht van de kinderen, zodat ook zij zich er bewust van worden en ernaar gaan handelen.

De uitgangspunten bij leren omgaan met kleine risico's zijn:

- Kinderen krijgen de ruimte om te leren door ervaringen op te doen waar een verantwoord risico aan zit. Bijvoorbeeld leren dat je moet oppassen voor brandnetels.
- Leidsters geven het goede voorbeeld.
- Leidsters kijken naar waar een kind wel en niet zelfstandig toe in staat is.
- Leidsters houden voortdurend toezicht en nemen de nodige maatregelen om ongelukken te voorkomen.
- Leidsters vragen de kinderen (peuterleeftijd) om oplossingen voor moeilijke situaties te bedenken.
- Wanneer het gedrag te gevaarlijk is, vertellen de leidsters aan de kinderen de regels en grenzen; ze vertellen hen wat ze wel en niet mogen en waarom iets gevaarlijk is.

2.3 Risicomonitor

Kombio Kinderopvang maakt gebruik van de risicomonitor. Deze tool helpt om inzicht te geven in de risico's die kinderen en teamleden kunnen lopen met betrekking tot veiligheid en gezondheid. De risicomonitor bestaat uit een aantal modules. De quickscans van de monitor worden uitgevoerd door de medewerkster Personeelszaken en Planning en door de kwaliteitsfunctionaris. De checks worden vervolgens uitgevoerd door de pedagogisch medewerkers en verpleegkundigen.

De risicomonitor bestaat uit een aantal modules. Kombio Kinderopvang richt zich elk kwartaal op één of twee modules, op deze manier worden alle modules minstens om de twee jaar behandeld.

De resultaten van de quickscans en checks van de risicomonitor en eventuele acties die daar uit voortkomen, worden tijdens de teamvergadering met het team besproken.

2.4 Registratie (bijna) ongevallen en calamiteiten

Ondanks grote oplettendheid van de leidsters en de in 2.1 beschreven afspraken m.b.t. de veiligheid is het niet vermijden dat bijna-ongevallen, ongevallen en calamiteiten plaatsvinden. Ongevallen met kinderen worden gemeld via een formulier (Registratieformulier calamiteiten en (bijna) ongevallen kinderen) en op basis hiervan worden al dan niet verbetermaatregelen getroffen. Deze ongevallen en de genomen maatregelen worden besproken tijdens het teamoverleg. Op deze manier blijven de medewerksters zich voortdurend bewust van mogelijke kleine en grote risico's, die ze indien gewenst proberen te voorkomen of juist laten gebeuren om op die manier de kinderen hiermee om te leren gaan.

De getroffen maatregelen (indien van toepassing) worden (afhankelijk van de ernst van de situatie en het type maatregel) na verloop van tijd geverifieerd. Daarbij wordt gekeken of met de genomen maatregel het gewenst resultaat heeft bereikt.

Door de (bijna-) ongevallen en calamiteiten en de verbetermaatregelen regelmatig met elkaar te bespreken, leren medewerksters van de situatie en van elkaar.

2.5 Verzorgen van de dieren, groenten en fruit

Op Kombio zijn ook konijnen en kippen aanwezig. Deze dieren worden alleen buiten gehouden. De konijnen hebben een eigen konijnenheuvel in de buitenspeeltuin van Kombio. Deze heuvel is omringd door een hek. Het kippenhok staat ook achter een hek maar de kippen hebben de mogelijkheid om vrij rond te scharrelen.

De kinderen mogen alleen onder begeleiding van een leidster de dieren aaien en verzorgen.

De konijnen worden jaarlijks gevaccineerd tegen myxomatose en RHD1 & RHD2 (konijnen ziekte) en dit staat ook in hun paspoort. De kippen hoeven niet gevaccineerd te worden. Een geldige tetanusvaccinatie is bij het omgaan met de dieren belangrijk. Kinderen die het Rijksvaccinatieprogramma volgen worden vanaf drie maanden gevaccineerd tegen tetanus. Wij hebben een korte lijn met Kinderboerderij Merenwijk. Zij ondersteunen ons indien gewenst bij de verzorging van de dieren.

Ook het zorgen voor de moestuin en het voedselbos en het plukken van de groenten en fruit daaruit geldt dat de kinderen dit alleen onder begeleiding van een leidster mogen doen.

2.6 Vier-ogen-principe

Kombio Kinderopvang werkt volgens het vier-ogen-principe. We starten altijd met twee pedagogische medewerksters op Kombio Kinderopvang en eindigen met minimaal twee pedagogische medewerksters. Daarnaast zijn er vaak nog stagiaires en/of een verpleegkundige op de groep aanwezig. Zo zijn er altijd meerdere mensen aanwezig en kan er sneller en effectiever worden ingegrepen als een kind of leidster iets overkomt. Daarnaast grenzen onze groepen aan elkaar en worden de kinderen op de groep verschoond. Op elke groep zijn (behalve wanneer er wordt afgeweken van de Beroepskracht-Kind-Raio (zie Pedagogisch Beleid)) minimaal twee leidsters aanwezig. Dit aantal wordt meestal uitgebreid met de aanwezigheid van stagiaires.

Deze manier van werken, verkleint het risico op grensoverschrijdend gedrag, zoals seksueel misbruik en/of kindermishandeling (zowel fysiek als psychisch) door pedagogisch medewerksters, verpleegkundigen, stagiaires, ouders en andere volwassenen.

Om te voorkomen dat er ongewenste personen binnen kunnen komen, is de toegangsdeur voorzien van een codeslot.

2.7 Aandachtsfunctionaris Kindermishandeling en Huiselijk geweld

Binnen Kombio Kinderopvang werkt een Aandachtsfunctionaris Kindermishandeling en Huiselijk geweld. Zij ondersteunt medewerksters die een vermoeden hebben van kindermishandeling en/of huiselijk geweld. Zij kunnen met haar de vermoedens bespreken, samen signalen in kaart brengen, met ouders in gesprek gaan en bespreken of en welke vervolgstappen er nodig zijn.

2.8 Achterwacht

Omdat er bij Kombio Kinderopvang altijd minimaal twee pedagogisch medewerksters en een verpleegkundige aanwezig zijn, is het niet noodzakelijk om een achterwacht in de zin van de wet geregeld te hebben. Op het moment dat door ziekte of een andere calamiteit ongepland een pedagogisch medewerkster of verpleegkundige afwezig is, wordt aan de hand van het aantal kinderen de leidster-kind-ratio bepaald. Er kan dan indien nodig een oproepkracht ingezet worden, een leidster van groep veranderen of kinderen op de andere groep plaatsen.

Hierbij wordt te allen tijde rekening gehouden met de verhouding baby's, dreumesen en peuters. Er wordt ook gekeken of ouder toestemming heeft gegeven om het kind op de andere groep te plaatsen. De directeur is ook altijd telefonisch bereikbaar.

2.9 Kinder-EHBO, BHV/AED en ontruiming

Alle pedagogisch medewerkersters en verpleegkundigen beschikken over een geldig en geregistreerd certificaat voor kinder-EHBO en reanimatie.

Daarnaast zijn er elke dag gedurende openingstijden medewerksters die beschikken over een diploma voor BHV/AED. In het pand zijn op meerdere blusapparaten aanwezig.

Elk jaar vindt er een ontruimingsoefening plaats. Naar aanleiding van de uitkomsten van deze oefening worden zo nodig verbetermaatregelen getroffen. De verzamelplaats voor Kombio Kinderopvang is de tuin.

2.10 Veilig slapen

Bij Kombio Kinderopvang slapen de kinderen buiten tenzij een ouder nadrukkelijk de wens heeft dat het kind binnen slaapt. Kombio hanteert de aanbevelingen voor Veilig Slapen, zoals die door de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK), Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), Artsen Jeugdgezondheidszorg Nederland (AJN) en het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) zijn beschreven in het document Modelprotocol Veilig slapen in de KOV van Veiligheid.nl (document is opgenomen in het kwaliteitshandboek). Willen ouders afwijken van deze aanbevelingen en hun kind op een andere wijze laten slapen op Kombio Kinderopvang dan geven ze hiervoor toestemming via het ouderportaal Konnect. Denk hierbij aan slapen op de buik of inbakeren.

2.11 Voorbehouden/ verpleegkundige handelingen

Verpleegkundigen voeren bij de zorgkinderen op Kombio Kinderopvang voorbehouden en/of verpleegkundige handelingen uit.

Voor deze handelingen dient een uitvoeringsverzoek van een arts aanwezig te zijn.

Nieuwe verpleegkundigen voeren de voorbehouden en/of verpleegkundige handelingen niet direct zelfstandig uit. Kombio Kinderopvang vindt het belangrijk dat een verpleegkundige niet alleen bevoegd is maar ook bekwaam. Dit kunnen we alleen vaststellen door de nieuwe verpleegkundige de handelingen meerdere malen onder begeleiding te laten uitvoeren. Deze handelingen worden afgetekend. Na drie keer onder begeleiding een handeling uitgevoerd te hebben, mag een verpleegkundige deze handeling zelfstandig uitvoeren. Geneesmiddelen worden alleen toegediend, indien ouder het formulier Overeenkomst gebruik geneesmiddelen ingevuld en ondertekend hebben.

Sommige handelingen kunnen ook door de leidsters uitgevoerd worden. Denk hierbij aan het loskoppelen van de sondevoeding. Ook hierbij geldt dat de leidster de handeling drie keer onder begeleiding van een verpleegkundige heeft uitgevoerd, voordat zij het zelf mag doen. De verpleegkundige geeft informatie over de handeling, zodat de pedagogisch medewerkster op de hoogte is wat er kan gebeuren bij het uitvoeren van de betreffende handeling. De pedagogisch medewerkster mag het pas zelf doen, wanneer zij de werkinstructie goed beheerst.

2.12 Registratie zorg verpleegkundigen

Wanneer de verpleegkundigen zorg hebben geleverd, rapporteren ze hierover. Deze registratie vindt plaats in het digitale zorgsysteem ONS. Daarnaast tekent de

verpleegkundige de medicatie af in de medicatiemap. Ouders kunnen via het ouderportaal Konnect, met de leidsters communiceren en via ONS/Caren Zorgt de rapportages over hun zorgkind lezen.

2.13 Vervoer van individuele kinderen

Het komt zeer sporadisch voor dat kinderen van Kombio Kinderopvang door een verpleegkundige met de auto van de opvang naar huis gebracht worden. In dat geval zit het kind altijd in een gecertificeerd autostoeltje.

2.14 Uitstapjes

Het gebeurt regelmatig dat de kinderen met de leidsters op stap gaan. Dit kunnen de reguliere uitstapjes betreffen maar ook ongeplande bezoeken aan de buffel- of kaasboerderij, de supermarkt, een boekenwinkel of een mogelijk uitstapje naar Blijdorp of Avifauna.

Omdat bij deze uitstapjes de beschermde en vertrouwde omgeving van Kombio Kinderopvang wordt verlaten, is dit voor de kinderen extra spannend. Hierdoor kunnen ze anders reageren dan ze normaal gesproken doen. Goede voorbereiding, begeleiding en veiligheid zijn cruciaal.

In de bijlage 'Stappenplan naar buiten' leest u hoe we in het geval van een uitstapje handelen. Door deze standaardwerkwijze beperken we de risico's rondom de veiligheid van kinderen bij uitstapjes.

Hoofdstuk 3 Gezondheid op Kombio Kinderopvang

Naast veiligheid is ook gezondheid een belangrijk punt van aandacht. Gezondheid op het gebied van gezonde voeding en bewegen maar ook aandacht voor hygiëne is hierbij essentieel. Kombio Kinderopvang wil hiermee bijdragen aan een gezonde Kinderopvang. Om die reden zijn meerdere medewerksters getraind tot coach Gezonde Start. Zij zullen de medewerkers van Kombio scholen om zo een gezonde leefstijl écht onderdeel te maken van het dagelijks werk bij Kombio Kinderopvang. Alle medewerksters geven hierbij het goede voorbeeld aan de kinderen op het gebied van bewegen, voeding, schermtijd etc.

3.1 Voedingsbeleid

In verband met de gezondheid van de kinderen hanteert Kombio Kinderopvang een voedingsbeleid.

We bieden de kinderen gezonde voeding aan op basis van de Schijf van Vijf. “De basis van de Schijf van Vijf bestaat uit producten die volgens de laatste wetenschappelijke inzichten goed zijn voor je lichaam. Omdat ze bijvoorbeeld de kans op hart- en vaatziekten en kanker verkleinen. Als je eet volgens de Schijf van Vijf krijg je daarnaast voldoende mineralen, vitamines, eiwitten, koolhydraten, vetten en vezels binnen. Kies je verder niet te vaak voor producten die buiten de Schijf van Vijf staan, dan blijf je makkelijker op gewicht en vergroot je de kans op een gezonde oude dag. Bovendien helpt de Schijf van Vijf je om in grote lijnen milieuvriendelijker te eten.³”

In het voedingsbeleid beschrijven we op welke manier we met voeding omgaan.

Voor kinderen van 0-1 jaar geldt dat we het voedingsschema van thuis aanhouden. Kinderen van 1-4 jaar gaan mee in het voedingsschema van Kombio Kinderopvang.

Hiervoor gelden natuurlijk altijd uitzonderingen. Voor kinderen die vanwege medische redenen op andere momenten of andere producten moeten eten, hanteren wij een eigen schema. Bij kinderen met allergieën wordt per maaltijd gekeken of het kind iets wel of niet mag hebben.

Alle bijzonderheden die voor kinderen op het gebied van voeding gelden, worden geregistreerd op de registratielijst die per groep per dag is opgesteld. Bij de kinderen die een allergie hebben, is dit ook nog eens aangeduid met een rode sticker op hun foto. Op deze manier kan een andere leidster die de groep moet overnemen snel zien of er sprake is van allergieën of bepaalde voedingsafspraken, waar ze rekening mee moet houden.

We eten zoveel mogelijk fruit en groente vanuit onze eigen moestuin.

3.1.1 Voedingsaanbod voor kinderen tot 1 jaar

Voor de baby's van 0-1 jaar houden wij het voedingsschema van thuis aan.

Hierbij hanteren we de volgende uitgangspunten:

Drinken

- Ouders geven aan of hun kind borstvoeding of flesvoeding krijgt.
- Flesvoeding wordt gegeven tot 1 jaar. Kombio Kinderopvang gebruikt Nutrilon babyvoeding. Hiervan zijn de volgende soorten beschikbaar: Nutrilon Standaard, Nutrilon HA (verkleint de kans op koemelkallergie) en Nutrilon AR (dieetvoeding bij spugen) en Nutrilon Forte (voor hongerige baby's). Daarnaast kan Nutriton of

³ www.voedingscentrum.nl

johannesbroodpitmeel toegevoegd worden om de voeding dikker te maken om spugen te verminderen. Wil een ouder andere voeding dan kan hij dit zelf meenemen.

- Afgekolfde borstvoeding wordt ingevroren of gekoeld in porties in een koeltas of in de fles meegenomen naar Kombio Kinderopvang en aan de leidster van de groep gegeven. De porties zijn voorzien van een datum en sticker met naam van het kind.
- Naast de flesvoeding of borstvoeding krijgt het kind in overleg met de ouders water aangeboden.

Er zijn uitzonderingen waarbij kinderen ouder dan 1 jaar nog een fles aangeboden krijgen. Dit komt veelal doordat er sprake is van een groeiachterstand en het kind extra voeding nodig heeft.

Eten

- De eerste hapjes worden aangeboden in overleg met de ouders. Over het algemeen vindt dit tussen de vier à zes maanden plaats en pas nadat het kind er thuis mee is begonnen.
- Voor de eerste hapjes pureren we fruit of groente. We beginnen we met het aanbieden van één soort. Dit bouwen we langzaam op. Zo ontwikkelt het kind zijn smaak. Moekes maaltijd biedt hiervoor groentehapjes van (af) 4 maanden.
- Vanaf ongeveer zes maanden worden melkvoedingen langzaam vervangen door echte maaltijden. Kombio volgt hierin het schema van de ouder. De warme maaltijden die door Moekes Maaltijd worden geleverd (zie 3.1.5 Warme maaltijden) zijn op leeftijd te bestellen. Indien ouders de voorkeur geven aan groente uit een potje dan kan dat ook. Eventueel kan gekozen worden voor vanilleyoghurt als zuivelproduct.
- Vanaf 9 maanden kan op verzoek van ouders brood zonder korst met beleg gegeven worden.

We hanteren voor de bereiding van flessenvoeding en moedermelk de Hygiënerichtlijn voor kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang van het RIVM (<https://www.rivm.nl/hygienerichtlijnen/kdv-psz-bso>).

3.1.2 Voedingsaanbod voor kinderen van 1 tot 4 jaar

Vanaf 1 jaar gaan de kinderen mee in het voedingsschema van Kombio Kinderopvang. Deze ziet er als volgt uit:

08.45 uur	fruit
11.30 uur	warm eten van Moekes Maaltijd en een toetje
15.00 uur	crackers of rijstwafels
17.00 uur	snoeptomaatjes, paprika en/of komkommer

Bij het voedingsaanbod hanteren we de volgende uitgangspunten:

- De kinderen eten bij alle maaltijden samen aan tafel. Dit zorgt voor regelmaat en rust. De leidster heeft hierbij een voorbeeldfunctie en eet en drinkt met de kinderen mee.
- Elke dag krijgen de kinderen warm eten van Moekes Maaltijd.
- We dwingen de kinderen niet om te eten, omdat dit kan zorgen voor een negatieve associatie naar eten. Dit kan eventuele gevolgen hebben op latere leeftijd. Alleen op het moment dat het medisch gezien essentieel is dat het kind een bepaalde hoeveelheid eten binnenkrijgt, wijken we af van deze afspraak. Dit doen we op basis van

afspraken met ouders/arts over de (sonde)voeding. En zo nodig hanteren we een speciale aanpak om kinderen te laten oefenen met leren eten.

- Kinderen worden niet gedwongen hun beker leeg te drinken. We stimuleren hen wel goed te drinken. Zo nodig bieden we tussen de maaltijden door water aan.
- Wanneer er medewerkers en/of kinderen met ernstige noten- en pinda-allergie op Kombino werkzaam zijn of worden opgevangen, wordt er geen pindakaas gegeten.

3.1.3 Drinken bij het eten

Het Ivoren Kruis adviseert om niet meer dan zeven eet- en drinkmomenten op een dag te hebben. Dat is drie keer een maaltijd en maximaal vier keer per dag een tussendoortje. Hierbij geven we de voorkeur aan hartige in plaats van zoete dingen. Het eten en drinken combineren we dan ook. De reden hiervan is dat eten en drinken het gebit kunnen aantasten. We beperken ons dan ook tot drinken bij het eten, tenzij het heel warm weer is. Dan krijgen de kinderen tussendoor extra water te drinken.

Voor de ontwikkeling en gezondheid van het gebit geven we de voorkeur aan drinken uit een beker boven een zuigfles en drinken we voornamelijk water.

3.1.4 Fruit eten

Dagelijks eten we fruit. Dit halen we zo veel mogelijk met de kinderen uit het voedselbos dat op het terrein van Kombio Kinderopvang is. En we kiezen seizoensgebonden fruit. Voor de kinderen tot ongeveer een jaar wordt het fruit gepureerd. Zodra het kind in staat is kleine stukjes te eten, wordt het fruit op die manier aangeboden.

We gebruiken vers fruit dat goed rijp is. We halen de schil eraf voordat we het (gepureerd) aan de kinderen geven, omdat het dan makkelijker verteert.

Van het fruit kunnen ook smoothies worden gemaakt.

3.1.5 Warme maaltijden

Uit onderzoek blijkt dat 's middags warm eten gezond is. Daarnaast is het aan het einde van de dag wanneer de kinderen moe zijn niet altijd even makkelijk ze een warme maaltijd te laten eten. Veel ouders ervaren het dan ook als prettig wanneer hun kind 's middags al warm gegeten heeft. Het spreekwoord 'zien eten doet eten' gaat hierbij zeker op.

De warme maaltijden worden verzorgd door Moekes Maaltijd.

Moekes Maaltijd biedt voor verschillende leeftijden bijpassende maaltijden afgestemd op de behoeften van de kinderen. Voor kinderen vanaf 4 maanden is er fijne puree gemaakt van één enkele milde groente zoals zoete aardappel of courgette. Vanaf 6 maanden biedt Moekes Maaltijd en fijne puree gemaakt van een combinatie van groenten zoals pompoen met wortel. Soms aangevuld met verse kruiden, een aardappeltje of witte rijst.

De eerste echte maaltijd is voor kinderen vanaf 9 maanden. Dit zijn grof gepureerde maaltijden gemaakt van voornamelijk groenten aangevuld met peulvruchten, volkoren granen, verse kruiden en soms kip, rundvlees of vis.

Vervolgens zijn er voor de kinderen van 1 jaar en ouder ongepureerde maaltijden met ingrediënten gelijk aan die vanaf 9 maanden en aangevuld met kaas, ei, boter, droge kruiden, kool, knoflook en ui. Zoals een bloemkoolcurry met ei en zilvervliesrijst.

Er is veel afwisseling in maaltijden met verse groenten, peulvruchten, volkoren producten. Moeke kookt met kleine beetjes vlees of vis die dan ook van betere kwaliteit kunnen zijn.

Er worden goede vetten gebruikt, weinig zout en geen suiker. In Moekes Maaltijden zijn nooit pinda's en noten verwerkt.

Moekes Maaltijd biedt de mogelijkheid om zowel gluten-, als koemelk- en lactosevrije maaltijden te bestellen. Tevens is er altijd een vegetarische of zelfs een veganistische variant mogelijk.

3.1.6 Toetje

Kinderen krijgen altijd een toetje ook al hebben ze de warme maaltijd niet of maar beperkt gegeten. Dit wordt meestal aangelengd met water, zodat de kinderen voldoende vocht binnenkrijgen.

Belonen met eten kan leiden tot een verstoorde relatie met eten en bijvoorbeeld overgewicht.

3.1.7 Gezonde traktaties

Vanuit Kombino willen we de kinderen zoveel mogelijk gezonde (biologische) voeding aanbieden. Om die reden geven we op de groep alleen gezonde traktaties aan de kinderen. Andere traktaties geven we mee in de bakjes van de kinderen. Ouders kunnen dan zelf beslissen of ze het aan hun kind(eren) geven.

Voor leuke en gezonde traktaties kan gekeken worden op internet www.gezondtrakteren.nl. Er zijn vijf dagen waarop we afwijken van de gezonde voeding. Dit zijn de juffendag, waarop we de verjaardag van alle juffies (leidsters en verpleegkundigen) in een keer vieren, en tijdens het Voorleesontbijt, Pasen, Sinterklaas en Kerst.

3.1.8 Voedingscentrum

Advies over voeding voor kinderen is te vinden op de website van het Voedingscentrum. Hier is onder andere informatie te vinden over wat je een kind beter niet kan geven tussen 4 maanden en 1 jaar (<https://www.voedingscentrum.nl/nl/zwanger-en-kind/eerste-hapjes/wat-kun-je-beter-niet-geven-aan-je-kindje.aspx>).

Daarnaast geeft het voedingscentrum bewaartips voor voeding. Ook deze worden door Kombio Kinderopvang opgevolgd (<https://www.voedingscentrum.nl/nl/veilig-eten-voedselinfectie-voorkomen.aspx>).

3.2 Bewegen en uitstapjes

Naast gevarieerde en goede voeding is bewegen goed voor de gezondheid. Dit geldt zowel voor volwassenen als voor kinderen. Daarvoor hebben we een Beweegplan opgesteld.

We geven de kinderen zelf het goede voorbeeld door niet te veel te zitten en door buiten rond te lopen en/of mee te spelen. Voor kinderen betekent bewegen ook ontwikkelen.

Bewegen stimuleert en ontwikkelt de motorische, emotionele, sociale en cognitieve vaardigheden van een kind. Bij de verschillende bewegingsactiviteiten proberen we meerdere ontwikkelingsgebieden te betrekken.

We bieden iedere dag activiteiten aan waarbij de kinderen de mogelijkheid hebben om op een speelse manier te bewegen en te leren. De activiteiten worden zowel binnen als buiten aangeboden. We zijn het grootste deel van de dag met de kinderen buiten waar zij de mogelijkheid krijgen om mee te doen aan verschillende activiteiten en samen te spelen met de kinderen van de andere groep. Daarbij staat ervaren en experimenteren centraal. Door buiten te spelen doen de kinderen ook ervaring op in de natuur.

Voor meer informatie over de motorische ontwikkeling bij de verschillende leeftijden en de uitgangspunten die wij daarbij hanteren, verwijzen wij u graag door naar ons Beweegplan. Hierin zijn ook veel verschillende activiteiten opgenomen.

Het gebeurt regelmatig dat de kinderen met de leidsters op stap gaan. Dit kunnen ongeplande uitstapjes zijn naar een speeltuin, het bos, de kaasboerderij of naar de boerderij van de buurman, waar we naar de koeien of waterbuffels gaan kijken. Tijdens deze uitstapjes krijgen de kinderen de mogelijkheid om te bewegen en wordt hun zelfredzaamheid gestimuleerd. Zo kunnen ze in een speeltuin bijvoorbeeld klimmen en van de glijbaan en wandelen door het bos wanneer ze zelfstandig kunnen lopen. Kinderen blijven alleen in de bolderkar of in een buggy zitten wanneer hier bepaalde medische redenen voor zijn.

3.3 Hygiëne

Op Kombio Kinderopvang wordt er aandacht besteed aan hygiëne, door:

- een schone omgeving door het schoonmaken en desinfecteren van voorwerpen en oppervlakken, blauwe slofjes over buitenschoenen of aparte binnenschoenen gebruiken;
- goede persoonlijke hygiëne o.a. door het wassen van de handen en vaste werkkleding;
- bewust hygiënisch gedrag, zoals een goede manier van hoesten en niezen.

Op het gebied van hygiëne hanteren we de landelijke Hygiënerichtlijn voor kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang van het [RIVM](#) van mei 2016 (laatste wijzigingsdatum 8 mei 2023).

Deze Hygiënerichtlijn beschrijft onder andere hoe er om wordt gegaan met persoonlijke hygiëne, infectieziekten, schoonmaken en desinfecteren en voedselveiligheid.

Op de groepen is er voortdurend aandacht voor het wassen van de handen na het bereiden van eten, na toiletgebruik, na het verzorgen van kinderen.

3.3.1 Infectieziekten

In geval van infectieziekten volgt Kombio Kinderopvang de adviezen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu ([RIVM](#)) nauwgezet op.

Ook de door de Brancheorganisatie Kinderopvang opgestelde protocollen en/of beslisbomen worden hierbij opgevolgd.

3.3.2 Reiniging bedjes, speeltoestellen en spelmaterialen

Het reinigen van alle materialen vindt plaats met een vaste regelmaat en wordt geregistreerd op de overzichten Schoonmaakrooster en Aftekenlijst schoonmaak.

3.3.3 Richtlijnen gebruik materialen verpleegkundigen

Bij het gebruik van verpleegkundige materialen zoals spuiten, sondevoedingssystemen etc. is het van belang de hygiëne in acht te nemen. Hiervoor zijn richtlijnen afgesproken. Deze zijn verwoord in het document Richtlijnen gebruik materialen verpleegkundigen.

Er is speciaal een kast voor verpleegkundigen op Kombio Kinderopvang. Hierin zitten materialen, maar ook gegevens van de kinderen, formulieren en protocollen. Deze gegevens en documenten worden regelmatig nagelopen. De materialen worden met regelmaat gecontroleerd op expiratiedata en indien nodig vervangen.

Ieder kind met extra zorg die verpleegkundig materiaal gebruikt als bijvoorbeeld spuiten heeft hiervoor een eigen bak. Deze wordt goed schoongemaakt en bijgehouden. Indien nodig informeert de verpleegkundige de ouder wanneer er materiaal meegegeven dient te worden naar Kombio kinderopvang.

Bijlage Stappenplan 'Naar buiten'

Algemeen

Doel

De veiligheid van de kinderen waarborgen wanneer zij onder begeleiding van leidsters hun gebouw verlaten om ergens naartoe te gaan.

Toepassing

Dit stappenplan geldt voor alle medewerkers die met Kombio Kinderopvang-kinderen op weg zijn naar een andere locatie.

Toelichting

De medewerkers gaan er regelmatig met de kinderen op uit. Dan is het belangrijk, in verband met veiligheid en verzekering, om volgens een stappenplan waarin afspraken vastgelegd zijn, te handelen.

Verantwoordelijke

Voor elk uitstapje wordt één van de medewerkers aangewezen als verantwoordelijke.

Stap 1

Vorbereiding

Algemeen

Alle kinderen bij Kombio Kinderopvang hebben een sleutelhanger met hun foto, naam en de telefoonnummers van ouder en noodnummer. Deze hangt op de dagen dat het kind aanwezig is aan een ring op de groep van het kind.

- De ring met de sleutelhangers van de kinderen die mee gaan met het uitstapje wordt meegenomen.
- Alle kinderen dragen een Kombio-hesje of T-shirt zodat zij goed herkenbaar zijn.
- Een van de medewerkers beheert de mobiele telefoon en de noodtas.
- Vooraf maken de medewerkers afspraken over de taakverdeling en zo nodig de aansturing van bepaalde kinderen.
- Voor vertrek worden de kinderen (tijdig)vorbereid door te vertellen wat er gaat gebeuren, wie ermee gaan en wat ervan hen wordt verwacht. Bijv. elkaar een handje geven, niet rennen maar gewoon lopen, bij de leidster blijven enz.
- Bij uitstapjes worden de kinderen ook meerdere malen geteld, namelijk bij vertrek, als ze - indien van toepassing - in de bakfiets zijn geplaatst, bij aankomst op de locatie, bij vertrek van de locatie en bij aankomst op Kombio.
- Alle kinderen zijn voor vertrek verschoond of hebben geplast.
- Bij het jaarlijkse uitje, wanneer we met de kinderen met auto's of openbaar vervoer op stap gaan, krijgen de kinderen een armbandje of een sticker op hun hesje/shirt met het mobiele nummer van de hoofdverantwoordelijke.

Leidster-kind ratio

- Het aantal medewerkers dat meegaat, is afhankelijk van de bestemming en het aantal 'zorgkinderen'. Zo zal een 'zorgkind' dat bijv. extra zorg nodig heeft of waarbij tijdens een uitstapje een medische handeling moet worden uitgevoerd een eigen begeleidster krijgen om zijn/haar veiligheid te kunnen waarborgen.
- De verantwoordelijke let op de beroepskracht-kind-ratio en heeft daarbij oog voor de samenstelling van de groep en de bestemming.

Stap 2

Onderweg

Algemeen

Van tevoren is uitgezocht hoe ze zo veilig mogelijk op de plaats van bestemming aan kunnen komen, zodat ze onderweg niet hoeven te zoeken.

Te voet

- Elke medewerkster heeft twee kinderen aan de hand of duwt een buggy met kinderen.
- De kinderen die samen lopen, moeten achter één van de medewerkers (de andere medewerkster sluit de rij) blijven lopen en mogen niet vooruit rennen. Hierbij houden ze een Samen-op-stap-lijn vast. In het geval van een voetgangersgebied kan ervoor gekozen worden, de kinderen met duidelijke regels/grenzen toch iets vrijer te laten. Zo mogen ze bijvoorbeeld in een park tot aan het hekje lopen.
- De medewerkers houden de hele groep in het oog.
- Zowel bij vertrek als aankomst worden de aanwezigheid van de kinderen aan de hand van de sleutelhangers met daarop kindgegevens gecontroleerd.

In de bolderkar/in de bakfiets

- In de bolderkar en in de bakfiets is plaats voor zes kinderen.
- Zij zitten vast in een driepuntsgordel waarbij er rekening wordt gehouden met de combinatie van kinderen. Niet elk kind verdraagt de nabijheid van een ander kind.
- De medewerkster vertelt wat de bedoeling is en waar de kinderen heen gaan.
- Ze benoemt welke regels er gelden zoals blijven zitten en van elkaar afblijven.
- Het belangrijk om de kinderen bij aankomst te belonen door te benoemen wat er onderweg goed ging.

Met de auto

- Wanneer de locatie van het uitstapje te ver is om naar te lopen of te fietsen, gaan we met de auto. Hierbij volgen we de richtlijnen van VeiligheidNL.
- Ouders worden gevraagd om te helpen bij het vervoer.
- Alle kinderen zitten verplicht in een autostoeltje of op een stoelverhoger.
- De autostoeltjes die we gebruiken, zijn gecertificeerd en voldoen aan de oude (R44) of nieuwe regelgeving (i-Size).
- In elke auto zitten minimaal twee volwassenen. Een om te rijden en de andere om een oog op de kinderen te houden.

- Door de verantwoordelijken van het betreffende uitstapje wordt een lijst bijgehouden van ouders, auto's en kinderen.
- De verantwoordelijke neemt de nooddas mee.
- Elke medewerkster en ouder krijgt kinderen toegewezen waar hij/zij tijdens het uitstapje verantwoordelijk voor is. Hij/zij heeft een mobiel bij zich, waarmee in geval van calamiteiten met de verantwoordelijke voor het uitstapje gebeld kan worden.
- Bij vertrek wordt een ontmoetingsplaats afgesproken op de locatie van het uitstapje.
- Bij aankomst op de ontmoetingsplaats worden alle kinderen geteld.

Stap 3

Op de plaats van bestemming

- De medewerkers hebben van tevoren afgesproken wie welke kinderen bij zich houdt en wie het overzicht bewaakt.
- Op de plaats van bestemming dragen de kinderen hun hesje.
- De medewerkers waken over de veiligheid en welzijn van de kinderen en zorgen ervoor dat ze plezier hebben.
- In geval van een uitstapje dat langer dan drie uur duurt en waarbij de kinderen verspreid over een groter terrein zich kunnen begeven, worden de kinderen tijdens de pauze opnieuw geteld.

Stap 4

Bij vertrek

- Voor vertrek gaan de kinderen die dat kunnen nog even naar de wc.
- Zodra alle kinderen hun jas en schoenen aan hebben, controleert de medewerkster nogmaals of alle kinderen er zijn.
- Onderweg terug naar Kombio Kinderopvang gelden weer dezelfde afspraken als op de heenweg.
- Onderweg wordt regelmatig voor de kinderen benoemd dat ze samen een gezellig uitstapje maken, dat de medewerkers zien dat zij goed kunnen luisteren/wachten en op elkaar letten enz. Dit zal de kinderen aanmoedigen om mee te werken en werkt prettiger in de omgang dan het continue corrigeren.
- In geval van een uitstapje met de auto, verzamelt iedereen zich eerst weer op de ontmoetingsplaats. Hier worden de kinderen opnieuw geteld.
- Op Kombio Kinderopvang worden de kinderen wederom geteld.